

Joanna Smarż

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

ORCID: 0000-0002-2450-8162

j.smarz@urad.edu.pl

Samorządy zawodowe jako wspólnota osób wykonujących ten sam zawód

Wstęp

W demokratycznym państwie prawnym organizacje i stowarzyszenia odzwierciedlają różnorodność poglądów i interesów, współtworząc społeczeństwo obywatelskie. Jednym z rodzajów zrzeszeń obywateli są samorządy zawodowe, skupiające przedstawicieli zawodów zaufania publicznego, które stanowią przejaw decentralizacji administracji publicznej¹.

Jak wynika z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP², który jest podstawą tworzenia samorządów zawodowych, mają one realizować dwa rodzaje zadań. Po pierwsze, wykonują zadania korporacyjne, reprezentując interesy osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego. Po drugie, odpowiedzialne są za nadzorowanie prawidłowego wykonywania zawodu w ramach interesu publicznego i na jego rzecz³.

Choć głównym celem tworzenia takich samorządów jest zapewnienie należytego wykonywania zawodu, nie można zapominać o drugiej grupie zadań, mianowicie o reprezentacji członków samorządu. Celem artykułu jest analiza tego rodzaju zadań, często pomijanych w literaturze, a które są realizowane na rzecz członków samorządu jako społeczności osób wykonujących zawód zaufania publicznego. Analiza tytułowego zagadnienia dokonana zostanie z wykorzystaniem metody dogmatyczno-prawnej.

¹ J. Smarż, *Samorząd zawodowy jako wyraz decentralizacji władzy publicznej*, „Samorząd Terytorialny” 2021, nr 1–2, s. 62–74.

² Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

³ J. Smarż, *Zakres konstytucyjnej pieczy nad wykonywaniem zawodów zaufania publicznego*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022, nr 5(69), s. 93–108.

Pojęcie i geneza samorządów zawodowych

Mimo że instytucja samorządów zawodowych ma długą tradycję, brak jest normatywnej definicji tego rodzaju samorządu. W związku z tym jego istota i zakres funkcjonowania opierają się na przepisach prawnych odnoszących się do poszczególnych zawodów zaufania publicznego, a także na orzecznictwie sądowym i doktrynie. Według *Słownika języka polskiego* samorząd to samodzielne i niezależne wykonywanie pewnych funkcji o charakterze administracyjnym przez grupę osób wybranych przez jakąś społeczność⁴.

Definicję samorządu zawodowego odnajdujemy też w doktrynie. Według Pawła Sarneckiego samorząd zawodowy polega na zorganizowaniu osób wykonujących określone zawody w korporacje publiczno-prawne, czyli przymusowe zrzeszenia, które są wyposażone w pewne uprawnienia władzy publicznej względem swoich członków⁵.

Samorzady te nazywa się korporacjami osobowymi, ponieważ tworzone są w oparciu o kryteria więzi interesów zawodowych określonej grupy ludzi. Jak trafnie zauważył Adam Błaś, interes zawodowy oraz więź pracy zawodowej stanowią podstawę do prawnego wyodrębnienia korporacji jako samorządu zawodowego⁶.

Podobnie, zdaniem Magdaleny Tabernackiej, najważniejszym kryterium, które umożliwia wyodrębnienie samorządu zawodowego, jest wspólnota interesów oparta na wykonywaniu tej samej działalności zawodowej. Spośród różnych czynników, które pozwalają wyróżnić z ogółu społeczeństwa grupę osób, stanowiących potencjalny fundament samorządu zawodowego, to właśnie wykonywanie tego samego zawodu łączy wszystkich jego członków i pozwala na utworzenie związku publicznoprawnego skupiającego dane środowisko zawodowe. Po utworzeniu samorządu zawodowego ta wspólna cecha zawodowa staje się podstawą jego funkcjonowania i organizacji. Dzięki temu członkowie samorządu zawodowego mogą działać wspólnie w celu reprezentowania swoich interesów, podnoszenia standardów zawodowych oraz ochrony interesu publicznego⁷.

Robert Kmiecik również definiuje samorząd zawodowy jako organizacyjną formę zrzeszenia osób wykonujących ten sam zawód, którego celem jest m.in. reprezentowanie interesów swoich członków wobec władz państwowych, zapewnianie doskonalenia zawodowego i nadzór nad etyką wykonywania za-

⁴ L. Drabik, E. Sobol, *Słownik języka polskiego PWN*, t. 2, Warszawa 2007, s. 259.

⁵ P. Sarnecki, *W sprawie znaczenia konstytucyjnego określenia „zawód zaufania publicznego” (art. 17 ust. 1 Konstytucji)*, „Ekspertyzy i Opinie Prawne – Biuletyn Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu” 2000, nr 5.

⁶ A. Błaś, J. Boć, J. Jeżewski, [w:] J. Boć (red.), *Administracja publiczna*, Wrocław 2003, s. 185.

⁷ M. Tabernacka, *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Wrocław 2007, s. 23.

wodu. Dzięki temu samorządy zawodowe odgrywają kluczową rolę w regulowaniu, nadzorowaniu i wspieraniu działalności zawodowej swoich członków⁸.

Analogicznie postrzega samorząd zawodowy Halina Zięba-Załucka, definiując go jako organizacyjną formę zrzeszenia obywateli, opartą na więzi zawodowej, która została utworzona w celu reprezentowania ich interesów wobec instytucji państwowych. Samorządy zawodowe umożliwiają skuteczne działanie na rzecz swoich członków, w tym ich ochronę i reprezentację w kontaktach z organami państwa, a także zapewniają wsparcie w ich aktywności zawodowej⁹.

W ten sposób przedstawione przykładowe definicje samorządu zawodowego podkreślają kluczowy aspekt tej instytucji, którym jest uznanie samorządu zawodowego jako wspólnoty osób wykonujących ten sam zawód. Taka perspektywa kładzie nacisk na więzi zawodowe, które łączą członków samorządu, umożliwiając im wspólne działanie w celu reprezentowania swoich interesów, doskonalenia zawodowego i ochrony etyki wykonywania zawodu. Wspólnota ta wzmacnia również poczucie tożsamości zawodowej i solidarności w ramach danej grupy, co przekłada się na efektywność funkcjonowania samorządu zawodowego.

Natomiast dążąc do sformułowania pełnej definicji samorządu zawodowego, można przyjąć, że pod pojęciem tym należy rozumieć związek publiczno-prawny posiadający osobowość prawną, powoływany ustawą zwykłą, posiadający własną organizację ustaloną przepisami prawa, zrzeszający obligatoryjnie osoby wykonujące ten sam zawód zaufania publicznego, realizujący zadania publiczne w drodze uprawnień władczych określonych przez prawo i w formach właściwych dla administracji państwowej, mając na celu zapewnienie przede wszystkim ochronę interesu publicznego¹⁰.

Trzeba także pamiętać, że realizując swoje ustawowe zadania, samorząd zawodowy powinien kierować się nie tylko interesem osób w nim zrzeszonych, ale również – a nawet przede wszystkim – interesem publicznym¹¹. Samorząd zawodowy, jak wynika z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, ma bowiem chronić interes publiczny¹².

⁸ R. Kmiecik, *Samorząd zawodowy w strukturze administracji państwa*, [w:] R. Kmiecik (red.), *Z badań nad samorządem zawodowym w Polsce*, Poznań 2010, s. 24.

⁹ H. Zięba-Załucka, *Samorząd zawodowy w świetle Konstytucji RP*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 10, s. 493.

¹⁰ J. Smarż, *Samorząd zawodowy inżynierów budownictwa jako samorząd zawodu zaufania publicznego*, Lublin 2013, s. 22.

¹¹ Wyroki SN z 3 lutego 2011 r., sygn. akt III ZS 20/2010, Lex Polonica nr 3028370 i z 10 stycznia 2019 r., sygn. akt I NO 41/18, Legalis nr 1878785.

¹² Wyrok NSA z 9 października 2000 r., sygn. akt II SA 2593/2000, Lex Polonica nr 2120247.

Konstytucyjne zadania samorządów zawodowych

Samorządy zawodowe są niezależne w wykonywaniu swoich zadań i podlegają tylko przepisom prawa¹³. Dlatego też określenie katalogu zadań i kompetencji samorządu zawodowego jest jednym z najistotniejszych zagadnień związanych z funkcjonowaniem tego samorządu.

Jak wcześniej wskazano, samorządy zawodowe realizują dwa rodzaje zadań. Pierwsza grupa zadań polega na reprezentacji danego zawodu zaufania publicznego wobec obywateli i ich organizacji oraz organów administracji publicznej. Natomiast druga grupa zadań (sprawowanie pieczy) stanowi uzasadnienie dla powierzenia samorządom zawodowym kompetencji o charakterze publicznym, w tym uprawnień władczych, które są realizowane wobec wszystkich osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego¹⁴. Dlatego powszechnie przyjmuje się, że podstawowy ciężar działalności samorządów zawodowych powinien koncentrować się na realizacji zadań państwa, które zostały im przekazane w procesie decentralizacji. Nie oznacza to jednak, że samorządy te pomijają inne aspekty swojej działalności, które nie są bezpośrednio związane z interesem publicznym. Takie działania są istotne dla prawidłowego funkcjonowania każdej struktury organizacyjnej, w tym samorządów zawodowych¹⁵. Dlatego też analizując zadania samorządu zawodowego, nie można zapominać o bardzo istotnej sferze jego działań, tj. podejmowanych na rzecz swoich członków.

Rzeczony aspekt funkcjonowania samorządów zawodowych jest także konsekwencją kryterium wyodrębnienia takich samorządów, które są określane mianem samorządów personalnych lub osobowych¹⁶. Łączą one ludzi na podstawie więzi osobistych i wspólnych interesów życiowych, wynikających z wykonywania tego samego zawodu. Tego rodzaju więzi i wspólne interesy zawodowe sprawiają, że samorządy zawodowe stają się naturalnymi reprezentantami interesów swoich członków. To właśnie dzięki temu mogą skutecznie działać na rzecz środowisk zawodowych i reprezentować ich interesy.

Jak trafnie podkreśla Marek Szydło, funkcji tej nie można sprowadzać jedynie do wąsko rozumianej cywilnoprawnej „reprezentacji” osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Funkcja korporacyjna obejmuje bowiem także

¹³ Wyrok WSA w Gliwicach z 8 kwietnia 2008 r., sygn. akt IV SA/Gl 20/2008, Lex Polonica nr 2054133.

¹⁴ H. Zięba-Załucka, op. cit.; W. Marquardt, *Korporacje zawodowe w Polsce*, [w:] M. Lipińska (oprac.), *Rola samorządów zawodowych w tworzeniu demokratycznego państwa prawa*, Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji we współpracy z Mazowieckim Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, 12 listopada 2013 r., Warszawa 2004, s. 185.

¹⁵ P. Rączka, M. Szalewska, T. Jędrzejewski, *Perspektywy rozwoju samorządu w Polsce*, „Samorząd Terytorialny” 2000, nr 1–2, s. 107.

¹⁶ R. Kmiecik, *Ustrój i zadania samorządu zawodowego*, [w:] S. Wykrętowicz (red.), *Samorząd w Polsce. Istota, formy i zadania*, Poznań 2008, s. 336 i nast.

szereg działań podejmowanych w sferze zewnętrznej na rzecz lub w interesie osób wykonujących konkretny zawód zaufania publicznego¹⁷.

Samorządy zawodowe mają prawo do podejmowania cywilnoprawnej reprezentacji osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Jednak przewidziana w art. 17 ust. 1 „reprezentacja” nie może być utożsamiana wyłącznie z reprezentacją cywilnoprawną i tylko do być do niej sprowadzana. Wręcz przeciwnie, „reprezentację” taką należy rozumieć szerzej, jako ogół działań samorządów zawodowych polegających na występowaniu na zewnątrz w roli upostaciowienia osób wykonujących zawody zaufania publicznego oraz na działaniu, w sferze zewnętrznej, na rzecz i w interesie osób wykonujących takie zawody. Chodzi przy czym o reprezentowanie osób wykonujących zawody zaufania publicznego rozpatrywanych w ujęciu indywidualnym, jak i grupowym. Koncepcja ta opiera się na założeniu działania zbiorowego podmiotu, jakim są osoby wykonujące zawód zaufania publicznego przez samorząd zawodowy i jego organy. Samorząd ten, a zwłaszcza ustawowo określone jego organy, ma reprezentować członków danego zawodu na zewnątrz oraz wyrażać wiarę we wspólnotę interesów całego środowiska zawodowego¹⁸.

Przed przystąpieniem do analizy zadań korporacyjnych warto podkreślić, że charakter tych zadań skłania niektórych autorów do uznania, iż ich realizacja nie wymaga powołania samorządów zawodowych. Według nich zadania te mogą być równie dobrze realizowane przez inne rodzaje korporacji, a zwłaszcza dobrowolne zrzeszenia zawodowe¹⁹. Nie można jednak zgodzić się z takim twierdzeniem, ponieważ należy zwrócić uwagę, że formy dobrowolnych zrzeszeń zawodowych nie mogą reprezentować całego środowiska zawodowego, gdyż w przeciwieństwie do samorządów zawodowych członkostwo w takich związkach nie jest obowiązkowe²⁰. Ich ograniczony zasięg podmiotowy oznacza, że nie posiadają one legitymizacji od całej grupy zawodowej, a jedynie od części jej dobrowolnych członków.

W literaturze podkreśla się też, że bezpośrednią przyczyną powstania samorządów zawodowych była konieczność stworzenia quasi-łącznika między administracją państwa a osobami wykonującymi zawody zaufania publicznego. Miało to ograniczyć wpływ organów państwowych na niezależne środowi-

¹⁷ M. Szydło, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP*, t. 1, Warszawa 2016, s. 441.

¹⁸ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2012, Legalis, komentarz do art. 17.

¹⁹ H. Izdebski, *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorzady zawodowe*, [w:] S. Legat, M. Lipińska (oprac.), *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka, 8 kwietnia 2002 r., Warszawa 2002, s. 34.

²⁰ J. Smarż, *Charakter członkostwa w samorządach zawodowych w świetle art. 17 ust. 1 Konstytucji RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 4(74), s. 193–205.

sko zawodowe²¹. Potwierdza to konstytucyjna legitymizacja tej funkcji samorządów zawodowych, która sytuuje samorząd ten na pozycji równorzędnego partnera w relacjach z organami władzy publicznej. Dla organów tych oznacza to obowiązek poszanowania tej istotnej funkcji samorządów zawodowych i uwzględnianie ich stanowiska²². Pozycji takiej nie można przypisać dobrowolnym zrzeszeniom zawodowym, które w świetle art. 58 Konstytucji RP są jedynie wyrazem wolności zrzeszania się jednostek. Stąd też nie można uznać, że funkcja reprezentacyjna samorządów zawodowych mogłaby być równie dobrze sprawowana przez dobrowolne zrzeszenia zawodowe²³.

Należy jednocześnie podkreślić, że funkcja reprezentacji wskazana została na pierwszym miejscu w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, co wydaje się mieć znaczenie, ale też jest powodem wątpliwości przy ocenie priorytetu wskazanych w tym przepisie zadań. Potwierdził to Trybunał Konstytucyjny, który zauważył, że jednoczesne wypełnianie tych zadań może prowadzić do napięć lub nawet konfliktów między partykularnymi interesami grupy wykonującej dany zawód a interesem publicznym, dla którego ochrony samorząd sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu. Istotą funkcjonowania samorządu zawodowego jest jednak harmonijne łączenie tych funkcji. Postanowienia Konstytucji RP należy bowiem rozumieć w ten sposób, że samorząd zawodowy ma nie tyle eliminować czy niwelować partykularne interesy osób wykonujących zawody zaufania publicznego, ile zmierzać do ich uzgodnienia z interesem publicznym przez samych zainteresowanych. Może to wiązać się z koniecznością wprowadzenia wielu ograniczeń zarówno w zakresie wolności wykonywania zawodu, jak i wolności podejmowania działalności gospodarczej, jeżeli taka działalność miałaby się wiązać z wykonywaniem zawodu²⁴.

Wskazane zadania samorządu są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie się uzupełniają. Pozwala to na efektywne funkcjonowanie samorządów zawodowych oraz osiąganie celów związanych z ochroną interesów osób wykonujących zawody zaufania publicznego, jak i społeczeństwa²⁵. Samorządy zawodowe muszą zatem dążyć do harmonijnego łączenia tych zadań, szukając kompromisów i rozwiązań, które najlepiej służą zarówno środowiskom zawodowym, jak i społeczeństwu.

²¹ P. Rączka, *Działalność prawodawcza samorządów zawodowych w Polsce*, Toruń 2013, s. 66 i 104.

²² K. Dąbrowski, *Cechy szczególne samorządów zawodowych*, [w:] idem, *Zawody zaufania publicznego na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, 2022, Legalis.

²³ E. Tkaczyk, *Obowiązkowa przynależność do samorządu zawodowego na przykładzie Polskiej Izby Rzeczników Patentowych*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 7–8, s. 147.

²⁴ Wyrok TK z 22 maja 2001 r., sygn. akt 37/00, OTK ZU-A 2001, Nr 4, poz. 86. Por. także S. Pawłowski, *Ustrój i zadania samorządu zawodowego w Polsce*, Poznań 2009, s. 92.

²⁵ E. Gierach, *Dostęp do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego w świetle orzecznictwa TK*, „Zeszyty Prawnicze Biuro Analiz Sejmowych” 2009, nr 3–4, s. 13–14.

Zakres funkcji reprezentacji

Analizując zakres możliwych zadań mieszczących się w pojęciu „reprezentacja”, należy zauważyć, że obejmuje ona m.in. formułowanie przez samorządy zawodowe wobec podmiotów zewnętrznych oczekiwań, interesów i potrzeb osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Innym ważnym aspektem reprezentacji jest załatwianie w imieniu i na rzecz osób wykonujących takie zawody spraw istotnych dla członków danego samorządu zawodowego oraz podejmowanie się obrony interesów osób wykonujących te zawody, zwłaszcza w przypadkach, w których interesy te mogą zostać naruszone lub zagrożone. Niezmiernie ważne jest też występowanie w roli pewnego rodzaju rzeczników osób wykonujących zawody zaufania publicznego, prezentujących i wyjaśniających ich stanowiska.

Reprezentacja taka może przybierać różne formy. Jednym z istotnych jej przejawów jest czynny udział samorządów zawodowych w konsultacjach społecznych i procesie legislacyjnym, co pozwala im wpływać na kształt prawa i regulacji dotyczących danego zawodu. Innym przejawem reprezentacji jest publiczne wypowiedzanie się na temat spraw związanych z wykonywaniem danego zawodu. Samorządy zawodowe mogą w ten sposób podnosić świadomość społeczną na temat roli i znaczenia danego zawodu zaufania publicznego. Szczególną formą reprezentacji jest kierowanie petycji, wniosków i skarg do właściwych organów władzy publicznej w celu obrony interesów osób wykonujących zawody zaufania publicznego²⁶.

Kolejnym przejawem funkcji „reprezentowania” jest uprawnienie samorządów zawodowych do składania wniosków o ocenę zgodności z Konstytucją RP przepisów prawa związanych z wykonywaniem danego zawodu zaufania publicznego. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny, samorządy zawodowe są przykładem organizacji zawodowych w rozumieniu art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji RP, których szczególna legitymizacja koncentruje się wokół wszelkich spraw wiążących się z wykonywaniem określonego zawodu przez członków danego samorządu zawodowego oraz związanych z tym uprawnieniami i obciążeniami²⁷. Przedmiotowe uprawnienie obejmuje żądanie zbadania konstytucyjności przepisów bezpośrednio dotyczących członków danego samorządu, jak również regulacji jedynie pośrednio oddziałujących na sposób wykonywania przez nich czynności zawodowych. Wskazane uprawnienie samorządu zawodowego stanowi władczą kompetencję samorządu, którą wprost można wywodzić z przepisów Konstytucji RP²⁸.

²⁶ M. Szydło, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), op. cit., komentarz do art. 17.

²⁷ Postanowienie TK z 7 września 2005 r., sygn. akt Tw 31/05, OTK-B 2005, Nr 5, poz. 184; wyrok TK z 2 lipca 2007 r., sygn. akt K 41/05.

²⁸ Przykładem takiego wniosku złożonego do TK jest wniosek Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa o stwierdzenie niezgodności ustawy Prawo budowlane z Konstytucją RP (sygn. akt Tw 5/15) oraz o stwierdzenie niezgodności rozporządzenia wykonawczego do ww. ustawy z Konstytucją RP oraz z ustawą (sygn. akt Tw 6/15).

Z kolei reprezentowanie przez samorzady zawodowe osób wykonujących zawody zaufania publicznego wobec obywateli i ich organizacji może przejawiać się przez: konsultowanie z innymi środowiskami społecznymi spraw będących przedmiotem ich wspólnego zainteresowania, a także organizowanie z tymi środowiskami przedsięwzięć, w tym konferencji naukowych, podejmowanie się przez samorzady zawodowe mediacji lub pośrednictwa w załatwianiu spraw spornych lub konfliktowych między osobami wykonującymi zawody zaufania publicznego lub grupami takich osób, a także innymi osobami, w tym korzystającymi z usług realizowanych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, występowanie przez przedstawicieli samorządów zawodowych w mediach i prezentowanie tam poglądów i stanowisk wyrażanych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego²⁹.

Podsumowanie

Samorzady zawodowe są wspólnotą osób wykonujących ten sam zawód. Jak wynika art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, samorząd zawodowy ma do spełnienia dwa rodzaje zadań: reprezentować osoby wykonujące zawód zaufania publicznego oraz sprawować pieczę nad należytym wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Mimo że uzasadnieniem tworzenia samorządów zawodowych jest sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu przez swoich członków, nie można zapominać o drugiej grupie zadań realizowanych na rzecz członków danego samorządu. Funkcja ta potwierdza znaczenie charakteru wspólnotowego samorządu, który tworzy określona grupa osób jako przedstawicieli zawodów zaufania publicznego.

Zadaniem samorządu jest działanie w imieniu tych osób oraz reprezentowanie ich wobec władz publicznych, innych organizacji oraz osób. W ten sposób głos środowiska ma szansę być lepiej słyszalny, a w konsekwencji uwzględniony. Gdyby nie było samorządu, nie byłoby nikogo, kto mógłby w imieniu całego środowiska dbać o jego interesy, m.in. o warunki pracy i zasady wykonywania zawodu.

Wykaz literatury

- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2012, Legalis.
Boć J. (red.), *Administracja publiczna*, Kolonia Limited, Wrocław 2003.
Dąbrowski K., *Cechy szczególne samorządów zawodowych*, [w:] idem, *Zawody zaufania publicznego na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, 2022, Legalis.

²⁹ M. Szydło, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), op. cit., komentarz do art. 17.

- Drabik L., Sobol E., *Słownik języka polskiego PWN*, t. 2, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2007.
- Gierach E., *Dostęp do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego w świetle orzecznictwa TK*, „Zeszyty Prawnicze Biuro Analiz Sejmowych” 2009, nr 3–4.
- Izdebski H., *Sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem zawodu przez samorządy zawodowe*, [w:] S. Legat, M. Lipińska (oprac.), *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Polityki Społecznej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka, 8 kwietnia 2002 r., Dom Wydawniczy Kancelarii Sejmu RP, Warszawa 2002.
- Kmieciak R., *Samorząd zawodowy w strukturze administracji państwa*, [w:] R. Kmieciak (red.), *Z badań nad samorządem zawodowym w Polsce*, WNPiD UAM, Poznań 2010.
- Kmieciak R., *Ustrój i zadania samorządu zawodowego*, [w:] S. Wykrętowicz (red.), *Samorząd w Polsce. Istota, formy i zadania*, Wyd. WSB, Poznań 2008.
- Marquardt W., *Korporacje zawodowe w Polsce*, [w:] M. Lipińska (oprac.), *Rola samorządów zawodowych w tworzeniu demokratycznego państwa prawa*, Materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji we współpracy z Mazowieckim Forum Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, 12 listopada 2013 r., Biuro Kancelarii Sejmu RP, Warszawa 2004.
- Pawłowski S., *Ustrój i zadania samorządu zawodowego w Polsce*, Wyd. Forum Naukowe, Poznań 2009.
- Rączka R., *Działalność prawodawcza samorządów zawodowych w Polsce*, TNOiK, Toruń 2013.
- Rączka P., Szalewska M., Jędrzejewski T., *Perspektywy rozwoju samorządu w Polsce*, „Samorząd Terytorialny” 2000, nr 1–2.
- Safjan M., Bosek L. (red.), *Konstytucja RP*, t. 1, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Sarnecki P., *W sprawie znaczenia konstytucyjnego określenia „zawód zaufania publicznego” (art. 17 ust. 1 Konstytucji)*, „Ekspertyzy i Opinie Prawne – Biuletyn Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu” 2000, nr 5.
- Smarż J., *Charakter członkostwa w samorządach zawodowych w świetle art. 17 ust. 1 Konstytucji RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 4(74).
- Smarż J., *Samorząd zawodowy inżynierów budownictwa jako samorząd zawodu zaufania publicznego*, Wyd. KUL, Lublin 2013.
- Smarż J., *Samorząd zawodowy jako wyraz decentralizacji władzy publicznej*, „Samorząd Terytorialny” 2021, nr 1–2.
- Smarż J., *Zakres konstytucyjnej pieczy nad wykonywaniem zawodów zaufania publicznego*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022, nr 5(69).
- Tabernaacka M., *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Kolonia Limited, Wrocław 2007.
- Tkaczyk E., *Obowiązkowa przynależność do samorządu zawodowego na przykładzie Polskiej Izby Rzeczników Patentowych*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 7–8.
- Zięba-Zalucka H., *Samorząd zawodowy w świetle Konstytucji RP*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 10.

Summary

Professional self-governments as a community of people practicing the same profession

Keywords: right of representation, professional self-government, custody, representation, profession of public trust, Constitution.

In a democratic state governed by the rule of law, professional self-governments associating persons performing professions of public trust play an important role, in expressing the decentralization of public administration.

The provision of Article 17(1) of the Constitution of the Republic of Poland, constituting the basis for the establishment of professional self-governments, grants them two types of tasks, i.e.: representation of persons exercising a given profession of public trust and exercising supervision over the proper performance of the profession, within the limits of the public interest and for its protection.

Although the *ratio legis* of the establishment of professional self-governments is custody, i.e. supervision over the proper exercise of the profession by their members, it should also be remembered about the second group of tasks consisting in the representation of its members before third parties, including public authorities.

The aim of the article is to analyze the tasks related to the representation of representatives of the profession of public trust, which are often omitted in the literature. However, this function confirms the communal nature of self-government as a community of persons exercising a profession of public trust.